

Név:

Aláírás:

$$5t^2 - 20t + 20$$

1. (3+2+1+3+1 pont)

 $y'' - 4y = 5(t-2)^2, y(0) = 2, y'(0) = 3.$ Mennyi $Y(s)$? ($\mathcal{L}(t^n) = \frac{n!}{s^{n+1}}$)

$$(s^2 Y(s) - 2s - 3) - 4Y(s) = 5 \cdot \frac{2}{s^3} - 20 \cdot \frac{1}{s^2} + 20 \cdot \frac{1}{s}$$

$$Y(s) = \frac{1}{s^2 - 4} \left[2s + 3 + \frac{10}{s^3} - \frac{20}{s^2} + \frac{20}{s} \right]$$

Milyen $Y(s)$ parciais tört felbontásának a struktúrája?

$$Y(s) = \frac{A}{s-2} + \frac{B}{s+2} + \frac{C}{s^3} + \frac{D}{s^2} + \frac{E}{s}$$

Mennyi $y(t)$?

$$y(t) = A e^{2t} + B e^{-2t} + \frac{C}{2} t^2 + Dt + E$$

Oldd meg a $G'' - 4G = \delta(t)$ egyenletet, ahol $G(t) = 0$, ha $t < 0$!

$$t \approx 0: G''(t) \approx \delta(t) \rightarrow G(0^+) - G(0^-) = 0, G'(0^+) - G'(0^-) = 1$$

$$t > 0: G'' - 4G = 0 \rightarrow G(t) = A e^{2t} + B e^{-2t} = \frac{1}{4} (e^{2t} - e^{-2t})$$

$$G(t) = \begin{cases} 0, & \text{ha } t < 0 \\ \frac{1}{4} (e^{2t} - e^{-2t}), & \text{ha } t > 0 \end{cases}$$

Írd fel $G(t)$ segítségével az $y'' - 4y = f(t)$ egyenlet megoldását, ha $y(t) = f(t) = 0$ amikor $t < 0$!

$$\begin{aligned} y(t) &= \int_{-\infty}^{\infty} G(t-\tau) f(\tau) d\tau = \int_{-\infty}^t \frac{1}{4} (e^{2(t-\tau)} - e^{-2(t-\tau)}) f(\tau) d\tau \\ &= \int_0^t \frac{1}{4} (e^{2(t-\tau)} - e^{-2(t-\tau)}) f(\tau) d\tau \end{aligned}$$

4. (2+2+2+2+2 pont)

Legyen $y'' + 3y' + 4y = e^{5it}$! Írd fel az egyenlet egy megoldását!

$$y = A e^{5it}, \quad ((5i)^2 + 3 \cdot (5i) + 4) \cdot A e^{5it} = 1 \cdot e^{5it}$$

$$A = \frac{1}{-25 + 15i + 4}, \quad y = \frac{e^{5it}}{-21 + 15i}$$

Legyen $2\partial_{xt}^2 e^{i(kx - \omega t)} = 0$. Milyen algebrai egyenletet teljesít k és ω ? Mi ennek a megoldashalmaza?

$$2 \cdot (ik)(-i\omega) e^{i(kx - \omega t)} = 0, \quad k\omega = 0$$

Megoldások halmaza:

$$\{k=0, \omega \in \mathbb{R}\} \cup \{k \in \mathbb{R}, \omega=0\}$$

Legyen

$$\phi(0, x) = \sum_{n \in \mathbb{Z}} n^{-3} \frac{e^{inx}}{\sqrt{2\pi}}, \quad \phi_t(0, x) = \sum_{n \in \mathbb{Z}} n^{-3} \frac{e^{inx}}{\sqrt{2\pi}},$$

$$\phi(t, x) = \sum_{n \in \mathbb{Z}} c_n(t) \frac{e^{inx}}{\sqrt{2\pi}}, \quad \partial_{tt} \phi(t, x) = \frac{1}{4} \partial_{xx}^2 \phi(t, x).$$

Írd fel a $c_n(t)$ függvényekre vonatkozó közönséges DE-ket (kezdeti feltetellel együtt)!

$$c_n''(t) = \frac{1}{4} \cdot (-n^2) c_n(t), \quad c_n(0) = n^{-3}, \quad c_n'(0) = n^{-3}$$

Mennyi $c_n(t)$? $c_n(t) = A_n \cdot \cos\left(\frac{n}{2}t\right) + B_n \cdot \sin\left(\frac{n}{2}t\right)$

$$c_n(t) = n^{-3} \cdot \cos\left(\frac{n}{2}t\right) + \frac{n^{-3}}{n/2} \sin\left(\frac{n}{2}t\right)$$

Mennyi

$$\begin{aligned} & \exp\left[t \begin{pmatrix} -1 & 0 \\ -2 & -1 \end{pmatrix}\right] ? \quad \text{Mivel kommutálnak} \\ & = \exp\left[\begin{pmatrix} -t & 0 \\ 0 & -t \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ -2t & 0 \end{pmatrix}\right] = \exp\begin{pmatrix} -t & 0 \\ 0 & -t \end{pmatrix} \cdot \exp\begin{pmatrix} 0 & 0 \\ -2t & 0 \end{pmatrix} \\ & = \begin{pmatrix} e^{-t} & 0 \\ 0 & e^{-t} \end{pmatrix} \cdot \left[\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ -2t & 0 \end{pmatrix} + \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 0 & 0 \\ -2t & 0 \end{pmatrix}^2 + \dots \right] \\ & = \begin{pmatrix} e^{-t} & 0 \\ 0 & e^{-t} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ -2t & 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} e^{-t} & 0 \\ -2te^{-t} & e^{-t} \end{pmatrix} \end{aligned}$$

Név:

Aláírás:

2. (3+4+3 pont)

a)

$$y' = f(x, y) = -y^2 - x^2;$$

Mennyi y'' ? Ird fel y masodrendű Talor polinomját az $x = 3$ pont körül, ha $y(3) = 1$!

$$y'' = \left(\frac{\partial}{\partial x} + (-y^2 - x^2) \frac{\partial}{\partial y} \right) (-y^2 - x^2) = (-2x) + (-y^2 - x^2) \cdot (-2y) = -2x + 2y^3 + 2xy^2$$

$$y(3) = 1$$

$$y'(3) = -1^2 - 3^2 = -10$$

$$y''(3) = -2 \cdot 3 + 2 \cdot 1^3 + 2 \cdot 3 \cdot 1 = 14$$

$$y(3 + \Delta x) \approx 1 - 10 \Delta x + \frac{1}{2} \cdot 14 \Delta x^2$$

b) Alkalmazd az Euler, illetve a Heun módszert a következő DE-re $\Delta x = 0.1$ lépésközzel az $y(3) = 1$ kezdeti feltétel mellett!

$$y' = -y^2 - x^2.$$

Mit jósol a két módszer $y(3.1)$ -re?

Euler:

$$y(3.1) \approx 1 + \underbrace{(-1^2 - 3^2)}_{-10} \cdot 0.1 = 0$$

Heun:

$$y(3.1) \approx 1 + \frac{1}{2} \left((-10) + (-0^2 - 3.1^2) \right) \cdot 0.1$$

c) Legyen $f(x) = 1/x^3$, $x_0 = 3$. Ird fel f -nek a lineáris $f(x_0 + \Delta x) \approx T_1(x_0 + \Delta x)$ közelítést, ha $\Delta x = 0.1$!

Mennyi $\max_{z \in [x_0, x_0 + \Delta x]} |f''(z)|$? Adj nemtrivialis felső korlátot a közelítés

$|hiba(\Delta x)| = |f(x_0 + \Delta x) - T_1(x_0 + \Delta x)|$ hibájára!

$$f'(x) = -3x^{-4}, \quad f''(x) = 12x^{-5}$$

$$f(3) = \frac{1}{27} \quad f(3.1) \approx \frac{1}{27} - \frac{1}{27} \cdot 0.1$$

$$f'(3) = -\frac{1}{27}$$

$$f''(3) = \frac{4}{81}$$

$$|hiba(0.1)| \leq \frac{1}{2} \cdot 0.1^2 \cdot \max_{z \in [3, 3.1]} |f''(z)| =$$

$$= \frac{1}{2} \cdot 0.01 \cdot \frac{4}{81}$$

3a. (1+1+1+2 pont)

$$y' = -y^2 + 4y$$

Keresd meg a DE fixpöntjait!

$$-y^2 + 4y = 0 \rightarrow y_1 = 0, y_2 = 4$$

Ird fel a fixpontok körüli linearizált közelítő DE-t!

$$\frac{d(-y^2 + 4y)}{dy} = -2y + 4$$

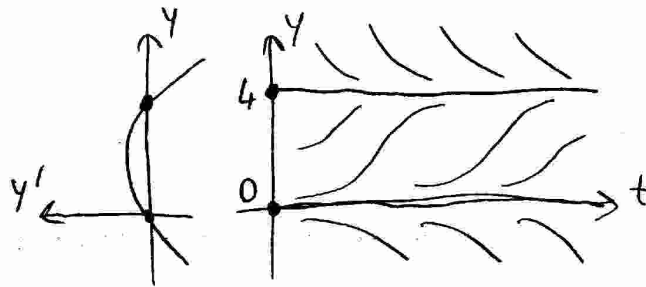
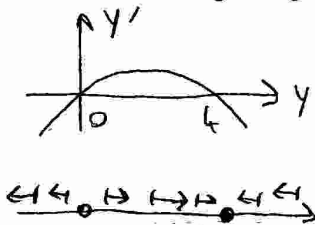
$$\frac{d}{dt}(y-0) = \frac{d}{dt} \Delta y_1 = (-2 \cdot 0 + 4) \Delta y_1 = 4 \Delta y_1, \quad \frac{d}{dt}(y-4) = \frac{d}{dt} \Delta y_2 = -4 \Delta y_2$$

Ha $y(0) = 0.5$, mennyi

$$\lim_{x \rightarrow \infty} y(x) = 4$$

$$\lim_{x \rightarrow -\infty} y(x) = 0$$

Vázold a DE megoldásgörbeit!

3b. (2+3 pont)

$$\begin{pmatrix} y_1' \\ y_2' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} (y_2 - 3)y_1 \\ (y_2 - 5)(y_1 - 6) \end{pmatrix}$$

Keresd meg a DE fixpöntjait!

$$\begin{cases} (y_2 - 3)y_1 = 0 \\ (y_2 - 5)(y_1 - 6) = 0 \end{cases} \rightarrow \begin{pmatrix} y_1 \\ y_2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 0 \\ 5 \end{pmatrix} \text{ vagy } \begin{pmatrix} 6 \\ 3 \end{pmatrix}$$

Ird fel a fixpont körüli linearizált közelítő DE-t!

$$= \begin{pmatrix} y_2 - 3 & y_1 \\ y_2 - 5 & y_1 - 6 \end{pmatrix}$$

$$Jac = \begin{pmatrix} \frac{\partial}{\partial y_1} [(y_2 - 3)y_1] & \frac{\partial}{\partial y_2} [(y_2 - 3)y_1] \\ \frac{\partial}{\partial y_1} [(y_2 - 5)(y_1 - 6)] & \frac{\partial}{\partial y_2} [(y_2 - 5)(y_1 - 6)] \end{pmatrix}$$

$$\frac{d}{dt} \begin{pmatrix} y_1 - 0 \\ y_2 - 5 \end{pmatrix} = \frac{d}{dt} \bar{\Delta y}_1 = \begin{pmatrix} 2 & 0 \\ 0 & -6 \end{pmatrix} \Delta y_1 \quad \left| \quad \frac{d}{dt} \begin{pmatrix} y_1 - 6 \\ y_2 - 3 \end{pmatrix} = \frac{d}{dt} \bar{\Delta y}_2 = \begin{pmatrix} 0 & 6 \\ -2 & 0 \end{pmatrix} \Delta y_2$$